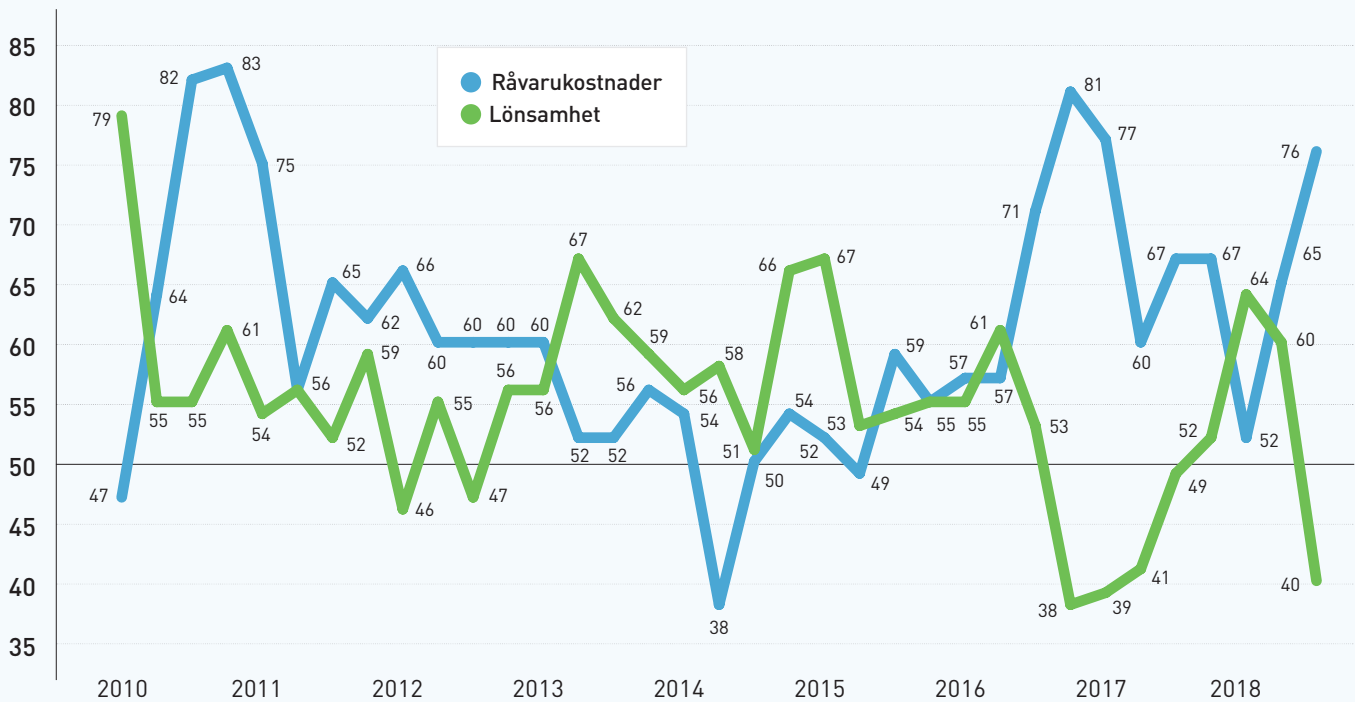

LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTURBREV

BILD 1. INDEX ÖVER RÅVARUKOSTNADERNA SAMT LÖNSAMHETEN Q1 2010–Q3 2018.

Index 50 markerar oförändrad utveckling jämfört med året innan. Källa: Livsmedelsföretagen

Torkans effekter sprider sig – svåra tider väntar industrin

Huvudtemat för närvarande inom den svenska livsmedels-ekonomi är förstås sommarens rekordtorka och de konsekvenser den har för livsmedelskedjan, från jord till bord. Enligt Jordbruksverket står det nu klart att torkan ledde till de sämsta svenska spannmålsskördarna sedan slutet av 50-talet. I jämförelse med fjolåret är skördarna halverade och konsekvenserna för det svenska lantbruket är djupgående. Många lantbrukare har fått se stora intäktsbortfall och förluster i den löpande verksamheten.

Nu börjar torkans negativa följdverkningar bli alltmer uppenbara även inom förädlingsledet, den svenska livsmedelsproduktionen. Händelseförloppet så här långt följer

förväntningarna, dvs att kostnaderna för rå- och insatsvaror skulle öka väsentligt under Q3 och samtidigt göra negativa avtryck i lönsamhetsutvecklingen. Pilarna för inköpskostnader pekar brant uppåt och pilarna för lönsamhetsutvecklingen pekar nästan lika brant nedåt (bild 1). Svåra tider väntar Sveriges tredje största industrigren.

ÖKADE KOSTNADER MED 10 PROCENT

Inköpskostnaderna ökar just nu betydligt på en rad viktiga insatsvaror inom svensk livsmedelsproduktion. För att få en dagsaktuell bild av läget innehöll kvartalsenkäten frågor kring kostnadsutvecklingen på åtta olika produktkategorier. ►

Lägesbilden avser förhållandena under oktober månad, jämfört med samma period förra året.

Av bild 2 blir det snabbt uppenbart att få insatsråvaror utvecklats i en för livsmedelsproducenterna fördelaktig riktning. Socker har för en andel om 35 procent av företagen blivit billigare i inköp. För de allra flesta andra kategorier noteras prisuppgångar i varierande storleksordning. Några av de tunga segmenten såsom cerealier, köttråvara, mejerier, grönsaker samt frukt och bär uppvisade snabba kostnadsökningar.

Hela 97 procent av företagen har fått ökade inköpskostnader för cerealier, varav 42 procentenheter rapporterar om en kostnadsökning på mellan 10–30 procent och ytterligare 24 procentenheter anger en ökning på mer än 30 procent. En knapp tredjedel av företagen har fått se stora kostnadsökningar för sina inköp av köttråvara och hela 28 procent har mött kraftigt ökade kostnader för sina frukt- och bärinköp. För inköp av mejerivaror angav 23 procent av företagen stora kostnadsökningar.

Hur hårt prisökningarna på råvara slår på det enskilda företaget beror naturligtvis på vilken inriktning produktionen har. Ett ovägt genomsnitt av kostnadsökningarna på de åtta redovisade insatsvarorna i bild 2 ger en ungefärlig kostnadsökning på 10 procent, lågt räknat. För vissa företag handlar det förstås om långt högre kostnadsökningar, för andra om lägre.

Om producenternas samlade kostnadsökningar "ofiltrerat" skulle föras över till konsumenterna via dagligvaruhandeln skulle det innebära en genomsnittlig ökning av konsumentpriserna med dryga 5 procent. Det är en prisökning på

den här nivån som krävs för att producenterna ska få full täckning för de ökade råvarukostnaderna. I förhållande till oktober månads prisuppgång av SCB:s livsmedelskorg på 2,6 procent, eller september månads ökning på 3,1 procent, är en prisuppgång med 5 procent alltså ytterligare några kliv uppåt.

Det här är en nulägesbild av de kostnadsökningar svenska livsmedelsföretag hittills mött. De fulla spridningseffekterna av torkan på olika insatsråvarors kostnadsnivå har vi inte sett ännu. Allra tydligast illustreras detta av att all animalieproduktion involverar kraftigt stigande kostnader för foder, vilket i slutändan bör resultera i en ytterligare press upp på kostnaderna för (svensk) kött-, fågel- och mejeriråvara.

Bilden som växer fram är helt enkelt ett tydligt kostnads-kliv upp för huvuddelen av de insatsråvaror som används i svensk livsmedelsproduktion. Med en samlad kostnadsandel på 50–60 procent av omsättningen som går till inköp av råvara märker en majoritet av företagen därmed en tydlig press på lönsamheten, vilket redan noterats i Q3-resultatet. Inget vittnar heller om att lönsamheten kommer öka i årets avslutande kvartal.

TRÖGA FÖRHANDLINGSPROCESSER

Det är uppenbart att kostnadsökningarna nu måste söka sig ut mot nästa led i den svenska livsmedelskedjan; till grossister och dagligvaruhandel. Som beskrivits tidigare är detta dock en omvitnat trög process där förhandlingskvarnarna snurrar besvärande långsamt. Hur trögt det går att föra kostnadsökningar vidare till konsumentledet varierar högst väsentligt mellan olika delbranscher och mellan företagen.

BILD 2. HUR HAR ERA KOSTNADER FÖR INSATSRÅVARA FÖRÄNDRATS (OKTOBER MÅNAD, I ÅRSTAKT)?

Källa: Livsmedelsföretagen

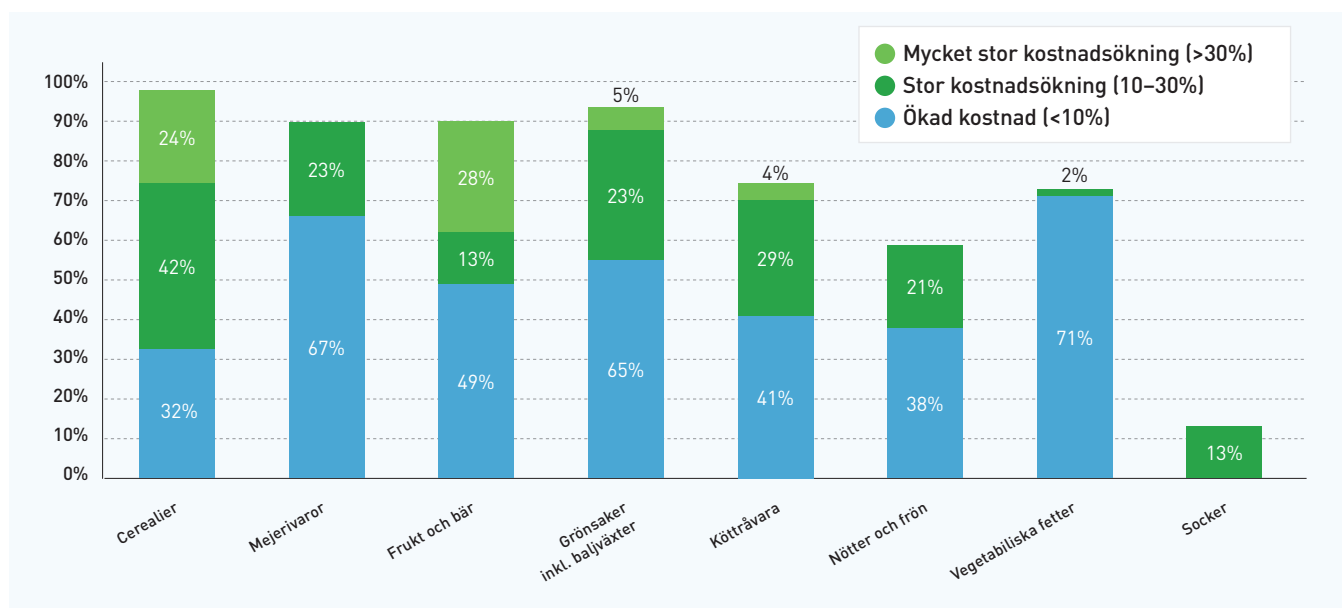
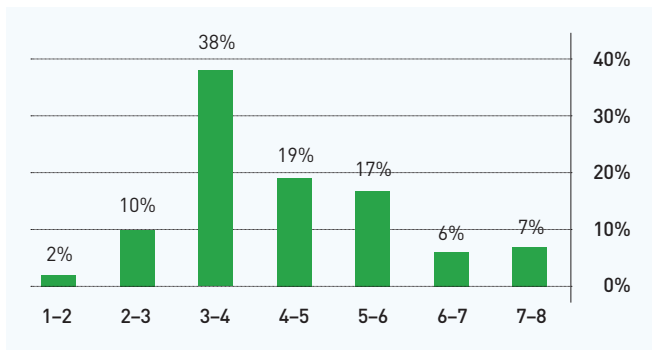

BILD 3. MED VILKEN EFTERSLÄPNING BEDÖMER NI ATT ERA EGNA KOSTNADSÖKNINGAR FÖR RÅVARA MÄRKS I KONSUMENTLEDET? EFTERSLÄPNING I ANTAL MÅNADER.

Källa: Livsmedelsföretagen

Endast en mindre andel av företagen, 12 procent, räknar med att förhandlingsprocessen med grossister/dagligvaruhandel kommer ta mindre än tre månader. De allra flesta företag bedömer att det kommer ta betydligt mer tid; 38 procent av företagen räknar med att deras kostnadsökningar resulterar i ökade leverans/konsumentpriser först 3-4 månader senare, 19 procent pekar på 4-5 månader och 17 procent först efter 5-6 månader.

Under en förhållandevis lång period kommer således livsmedelsproducenterna tvingas att själva svälja de snabbt ökade råvarukostnaderna. Det ökar behovet av att leverantörerna, när de nya leveransvillkoren väl börjar gälla, kan få full täckning för de nya högre kostnadsnivåer som råder på råvarusidan.

INGEN QUICK FIX AV MARGINALEN

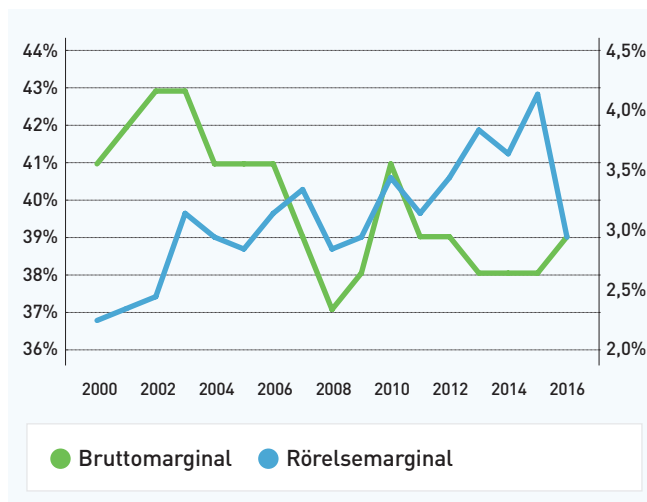
Alltsedan den förra råvarukrisen för svensk livsmedelsproduktion 2008-09, har pressen på branschens bruttomarginal varit en konstant. Ett decennium långt "effektiviseringsprogram", inkluderande sysselsättningsneddragningar, har krävts för att producenterna ska återta förlorad lönsamhet. Aggregerade data från svenska livsmedelsproducenters årsbokslut visar tydligt hur förhållandet mellan brutto- och rörelsemarginal kastats om sedan 2008-09 (se bild 4). Dvs bruttomarginalen har alltsedan kostnadskrisen 2008-09 etablerat sig på en lägre nivå (genomsnittligt runt 39 procent jämfört med 41 procent åren före krisen), samtidigt som rörelsemarginalen genom effektiviseringar ändå lyckats återhämta sig.

Den kostnadsökning som nu åter slår brett mot svenska livsmedelsproducenter sätter ytterligare press på bruttomarginalen. Samtidigt har möjligheterna att balansera för detta genom att skruva upp effektiviseringsarbetet krympt. De lågt hängande effektiviseringsfrukterna är till stor del plockade. Det finns därmed en överhängande risk att

nuvarande råvarukris slår hårdare mot svensk livsmedelsproduktion än krisen 2008-09.

BILD 4. UTVECKLING AV LIVSMEDELSFÖRETAGENS BRUTTO- OCH RÖRELSEMARGINAL 2000-2016. INKLUDERAR ENBART SNI 10 (EXKLUSIVE DRYSKER OCH TOBAK).

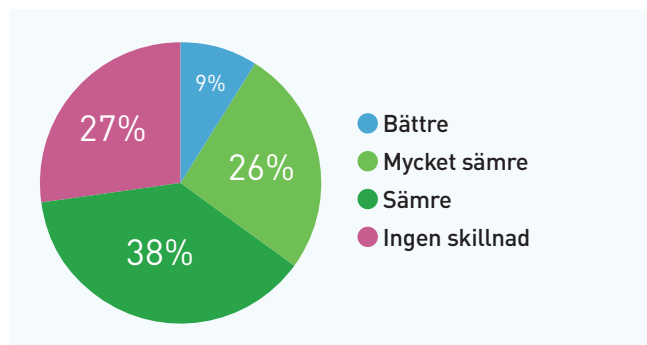
Källa: Bisnode och Livsmedelsföretagen

Allvaret i det nuvarande läget understryks av medlemsföretagens enkätsvar. På frågan om hur möjligheterna att absorbera ökade kostnader förändrats sedan den förra kostnadskrisen, svarar 64 procent av företagen att de ser sämre möjligheter, varav 26 procentenheter ser mycket sämre möjligheter. Det är med andra ord ingen överdrift att säga att hela den svenska livsmedelskedjan, och då inte minst dagligvaruhandeln, måste ta ansvar för att kostnadskrisen inte ska leda till ett stort antal igenbommade gårdar och fabriker.

BILD 5. I FÖRHÅLLANDE TILL KOSTNADSKRISEN 2008-09, HUR SER NI PÅ ERT FÖRETAGS MÖJLIGHETER ATT SVÄLJA KOSTNADSÖKNINGAR GENOM FORTSATTA EFFEKTIVISERINGAR, I NUVARANDE "KOSTNADSKRIS"?

Källa: Livsmedelsföretagen

HANDELN VISAR NYA SIDOR

Så här långt finns det dock anledning att tro på en mer pragmatisk hållning från den svenska dagligvaruhandelns sida när det handlar om att bidra till att minimera de negativa konsekvenserna av torkan. En bred majoritet, 78 procent av livsmedelsproducenterna, upplever att dagligvaruhandeln visat en ökad förståelse kring deras behov av att få ut ökade leveranspriser efter sommarens torka. Det är ett viktigt steg i rätt riktning. Nu återstår att se om det räcker för att stabilisera lönsamhetstappet inom producentledet och därmed möjliggöra fortsatta offensiva satsningar för morgondagens svenska livsmedelsproduktion.

I en Demoskop-undersökning utförd 15–19 november frågade Livsmedelsföretagen 1000 svenskar om de räknar med att deras julmat blir dyrare i år pga torkan: 30 procent svarade ja och 34 procent svarade nej. Om medlemsföretagens prognoser kring eftersläpningseffekter slår rätt borde konsumentledet någon månad in i 2019 se en tydligare koppling mellan prisbilden och rekordtorkan, dvs höjda priser på svenska livsmedel.

TABELL 1. UPPLEVER NI EN ANNAN FÖRSTÅELSE FRÅN DAGLIGVARUHANDELNS SIDA FÖR BEHOVET ATT FÅ UT ÖKADE LEVERANSPRISER?

Källa: Livsmedelsföretagen

Vi upplever ingen skillnad i bemötande	18%
Ja, en ökad förståelse	67%
Ja, en mycket större förståelse	11%
Det är inget som berör vår verksamhet	4%

LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTURBREV

Livsmedelsföretagens konjunkturbrev utkommer fyra gånger per år. Medverkande företag står för cirka 50 procent av branschens omsättning. Alla svar är viktade efter företagets omsättningsstorlek.

För frågor om Livsmedelsföretagens konjunkturbrev kontakta:

**CARL ECKERDAL,
CHEFEKONOM**

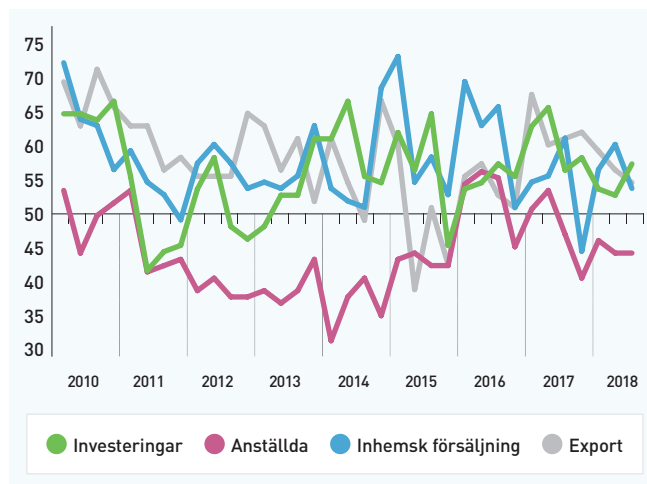
☎ 08-762 61 96
✉ carl.eckerdal@li.se

Treårig uppgång av investeringarna

Tredje kvartalet innebar försiktiga volymökningar, både på hemma- och exportmarknaden. Efter en förhållandevis lång period 2016-17 med ett ökat antal sysselsatta, är trenden nu åter svagt negativ. En ljuspunkt att ta fasta på under tredje kvartalet, liksom under de senaste tre åren är dock att företagets investeringar ökar något (årstakt). Ökade investeringar signalerar tydligt en vilja inom den svenska livsmedelsproduktionen att rusta sig för framtidens utmaningar.

BILD 6. LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTURINDEX ÖVER INHEMSK FÖRSÄLJNING OCH EXPORT SAMT SYSSELSÄTTNING- OCH INVESTERINGSUTVECKLING. INDEX 50 MARKERAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING I ÅRSTAKT.

Källa: Livsmedelsföretagen

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

The Swedish Food Federation

Box 556 80
102 15 Stockholm

☎ 08-762 65 00

✉ info@livsmedelsforetagen.se